

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

IV. De Excommunicatione minori

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

quam in appellationis & quibusdam aliis casibus Jure expressis, *can. 1. can. Nullus Primas 7. Co. 9. q. 3. Et Pastoralis cit. pr.* à suæ provincie Episcopo excommunicatos absolvere nequit, nisi ad ipsum provocatum sit appellandò, Panormit. in §. *Præterea cit. n. 1. cit.* Navarrus n. 40. Suarez s. 2. à n. 2. & Laiman cap. 7. n. 2.

54. Absolvi ab excommunicatione possunt non solum præsentés, sed absentes quòque: & variè solent; aliquando enim simpliciter & absolutè, ut rei à contumacia recedentis & emendati: aliquando sub aliqua conditione, ut excommunicatus à censura liberetur, *Si debitum soluerit, Cùm præstiterit satisfactionem*: aliquando ad cautelam, ut vocant, sive ad cavendum damnum, vg. gratiæ Apostolica, electionis vel collationis beneficii nullitatem &c. quòd censuræ ignorantiam habens ex ea sentiret; quomodo ad vitandam Sacramenti irreverentiam absoluti à peccatis in foro conscientie præmitti solet absolutio à censuris: aliquando ad reincidentiam sive, ut absolutus, si opus vg. solutionem aut aliam satisfactionem intra certum tempus non exequatur, si, periculò mortis cessante, vel aliò impedimentò sublatò, se non sistant ei, à quo absolvi de Jure deberet, in similem excommunicationem reincidat: vel etiam ad certum duntaxat effectum, vg. ut excommunicatus testimonium perhibere in judicio, aliòve actum censurato non permissum valeat exercere. Quò tamen postremò modò absolutus non ab ipsa excommunicatione aliave censura, sed ab aliquò tantum effectu, vg. impedimento sã inducò liberatur, *cit. Laiman p. 1. cap. 7. n. 6. Palao disp. 1. p. 11. §. 2. à n. 1. & Pirrhing ad hanc Rubr. à n. 165.*

55. Forma absolutionis ab hac, & reliquis etiam censuris, nulla Jure præscripta: usù tamen, cùm ea præsentibus confertur,

approbata est, *Ego te absolvo à vinculo excommunicationis, quam incurristi vg. sacrilega percussione, & restituo te Sacramentis Ecclesie & fidelium communi- ni, In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, Amen.* Cui in publica & solenni absolutione Pfalmus aliquis Penitentialis præmitti, & adhiberi solent certi ritus, *c. A nobis 28.* & in Pontificali Romano præscripti.

Ante absolutionem exigi & præstari à reo debet duplex cautio. Una de parendo mandatis Ecclesie & ipsi absolventi sive, quòd ab ejusmodi crimine in posterum velit abstinere, *c. Ex tenore 10. Et c. Adhac 12.* quæ tamen exigi ferè tantum solet, & excommunicatis ob crimen valde enorme & perniciosum, ut violentas manus injicientis in clericum, falsarii, incendiarii & similibus sunt. Altera de satisfaciendo parti læsæ sive ei, cui injuria vel damnum illatum est per delictum, ob quòd excommunicatio à Jure vel homine est inflicta, ut colligitur ex *c. Soler 2. in 6.* nisi ei actu jam satisfactum esset, vel cum ea transactum; si enim hoc factum non sit, nec fieri statim queat, de ea faciendæ præstari cautio debet per pignora aut fidejussionem: vel, si talis præstari ob inopiam aliàmve causam nequeat, per juramentum, *arg. Auth. Generaliter C. de Episc. & Cleric. Panormit. in c. Qua fronte 25. de Appell. n. 17. Sylvester V. Absolutio 3. n. 3. Sanchez Lib. 2. Moral. cap. 13. n. 23. & Laiman cit. p. 2. cap. 6. n. 8.* ubi tamen monet, in foro interno aliquando sufficere simplicem promissionem.

ARTICULUS IV.

De Excommunicatione Minori.

P p p a SUM.

SUMMARIUM.

58. *Ista directè solò usu Passivò Sacramentorum :*
59. *Indirectè istorum etiam administratione privat,*
60. *Et impedit hanc exposcitià beneficij collationem.*
61. *Unde gravis pœna Ecclesiastica etiam ipsa est.*
62. *Incurritur fere solà communicatione cum censurato vitando,*
63. *Hoc est publicè denunciatio vel notorio clerici percussore.*
64. *Fidelium communioni ultro se ingerere nequit excommunicatus tolleratus.*
65. *Ei tamen communicare cateri fideles possunt :*
66. *Non etiam, nisi aliquando per accidens, tenentur.*
67. *Cum vitando communicantem à minori excommunicatione aliquando ignorantia,*
68. *Magna necessitas,*
69. *Utilitas spiritualis & temporalis,*
70. *Lex matrimonij,*
71. *Et subiectio excusat.*

56. **M**inoris excommunicationis species olim fuere variae; quædam enim solà communionem hominum: alia solà perceptione Sacramenti Eucharistiae: alia omnium Sacramentorum participatione privabant, ut colligitur ex variis *cann. 11. q. 3.* Hodie fere postrema hæc sola usu recepta, ac proinde excommunicatio minor unica est, privans Sacramentorum quorumcunque receptione seu usu passivo, *c. A nobis 2. de Except. & c. Si quem 59. hæc Rubr.* ut eâ ligatus absque iusta necessitate Confirmationis, Pœnitentiæ, Eucharistiæ, Ordinis &c. Sacramenta su-

scipiens graviter peccet, *c. fin. de Cleric. excom. ministr.*

Quantumvis autem hæc usus Sacramentorum privatio istius censuræ effectus directus & propriè dictus unicus sit, indirectè tamen & in consequentiam ea etiam obstat Inprimis Sacramentorum administrationi; quòd indecens sit, Sacramentum aliquod administrari ab eo, qui ab ejus perceptione tanquam indignus est remotus, Sylvester *V. Excommunicatio 4. n. 1. cit.* Covarruvias *p. 1. §. 8. n. 2. Suarez disp. 24. f. 2. n. 11. & Laiman cap. 3. n. 4.* Deinde impedit ascensionem dignitatis & beneficii Ecclesiastici, si non cujuscunque, saltem ex munere suo Sacramentorum receptionem exigentis. *c. fin. cit. Ubi Barbofan. 3. cum enim ex Ecclesiæ institutione quæcunque, & saltem ejusmodi beneficia clericis conferantur, ut Ordines recipiant & celebrent, ab Ordinis & Eucharistiæ susceptione prohibitis etiam beneficii collatio prohibita censetur ex Regula, quæ dicitur, aliquò prohibito prohibito censeri omne id, per quod ad illud pervenitur, arg. *l. Oratio 10. ff. de Sponsal. ne, quod unâ viâ prohibetur, aliâ admittatur, contra Reg. Cùm quid 84. in 6.* Collationem tamen beneficii hujusmodi excommunicato factam merò Jure validam esse, *c. fin. cit.* notat Glossa *V. Eligere, Barbofa n. 3. Gonzalez n. 7. cit.* Suarez *n. 22. & Laiman. n. 5.* Unde*

Patet, excommunicationem hanc **61.** minorem dici, non; quòd res levis sit: sed comparatione majoris tantum seu gravioris excommunicationis, partim; quòd ob minorem, quàm ista, & aliquando ob venialem tantum culpam incurratur: partim; quòd, licet non paucis, minoribus tamen bonis, quàm major privet & facilius, quàm ista tollatur; cum ab ea in interno sive Conscientiæ foro absolvere proprius sacerdos, hoc est, cujusvis pa-

rochus & ab isto delegatus valeat, *c. Nuper 29. Sylvester V. cit. n. 2. & V. Absolutio 1. n. 3. cit. Covarruvias §. 12. n. 6. & Suarez f. 4. n. 2. In interno, inquam; quia in externo foro absolvere ab ea potest, qui in isto habet jurisdictionem, cit. Palao p. 21. n. 21.*

62. Incurritur hæc excommunicatio hodie ex Juris dispositione, & ex consuetudine etiam ferè per solam indebitam communicationem cum excommunicato vitando, *c. Cum desideres 15. & c. Nuper 29.* non vivente tantum, sed mortuò quoque, *vg. ejusmodi excommunicati defuncti cadaver sepeliendò; cum, quibus non communicamus vivis, nec mortuis communicare debeamus, can. 1. can. Sandè 24. q. 2. & c. Sacris 12. de Sepult.* Neque solum per communicationem in crimine, ut vocant, criminoso sive eo, ob cujus causam excommunicatione percussus est: sicut *vg. excommunicato communicat clericus cum muliere, ob concubinatum clericorum publicè excommunicata, in concubinaria consuetudine perseverans; & ei, qui restitutionem aut satisfactionem aliam exhibere à judice Ecclesiastico jussus, & quod contumaciter renueret, eadem censurà publicè ligatus est, consilium vel auxilium præstantes & cooperantes; cum tales sua cum excommunicato communicatione non minorem tantum, sed majorem excommunicationem incurrant, c. Si concubine 55. & c. Statuimus 3. in 6.* Sedin aliis rebus etiam merè politicis, puta in contractibus, judiciis, convivis, conversatione &c. & multò magis in spiritualibus ac divinis *vg. in Sacramentis, sacrificio Missæ, officiis divinis, sepultura Ecclesiastica; quantumvis enim cum excommunicato vitando communicatio in politicis per se venialiter duntaxat: in divinis tamen saltem publicè celebratis cum eo communicatio mortaliter peccaminosa*

est ex communi sententia DD. Imò à clericis cum eo, qui à Papa per sententiam nominatim excommunicatus & denuntiatus est, scienter & sponte communicantibus, major excommunicatio, Papæ absolutioni reservata, incurritur, *c. Significavit 18. Sylvester V. Excommunicatio 5. n. 22. cit. Covarruv. p. 1. §. 3. n. 4. & alii apud Barbosam in c. cit. n. 2. & Gonzalez n. 4. Unde*

Dubium nascitur, quinam excommunicati sint vitandi. Et Jure quidem antiquò tales fuere quicumque majori excommunicatione, à Jure vel ab homine latà, ligati: eò solum discrimine; quòd ii, quorum excommunicatio publica & notoria, publicè: ii verò, quorum excommunicatio publicè nota non fuit, à cæteris fidelibus ejus conscis privatim tantum vitandi essent, *c. Cum non ab homine 10.*

Cum tempore tamen Jura mutata, & à Concilio Constantiensi, sub annum Christi 1414. celebratò, à Martino V. edita *Extravag. quæ incipit Ad evitanda,* ad excludenda varia scandala & pericula, quæ conscientis timoratis accidere posse est animadversum, Christi fidelibus indultum est; ut nemo deinceps à comunione alicujus, quacunque censurà, sive à Jure sive ab homine generaliter latà, ligati *Intra* *vg. in Sacramentorum administratione vel perceptione & aliis quibuscunque divinis, vel extra sive in humanis abstinere, eumque vitare teneretur: nisi sententia contra personam &c. certam à judice specialiter & expressè publicata fuerit: vel eum pro sacrilega manu injectione in clericum excommunicationem à canone latam adè notoriè constiterit incurrisse, ut factum non possit aliqua tergiversatione celari, aut aliquò suffragio excusari, ut videre est apud S. Antoninum 3. p. Tit. 26. cap. 3. Sotum in 4. dist. 22. q. 1. arr. 4. & Gutierrez Q. Canon.*

Lib. 1. cap. 1. n. 1. Extravagantis illius tenorem referentes,

63. Hæc tamen Constitutione non obstante, hodie quoque eos saltem, quorum excommunicatio ex quacunq[ue] causa contracta notoria est, cæteris fidelibus vitandos, cum Felino in *c. Rodolphus 35. de Rescript. n. 39.* voluit Navarrus in *can. 1. §. Laboret, de Penit. disp. 6. n. 10.* & Covarruvias *cit. p. 1. §. 2. n. 27.* propter Concilium Basileense: cujus *Seff. 20. ad finem* vitandi asseruntur non illi solum, in quorum personas censura per sententiam à iudice publicata & denunciata est specialiter & expressè: sed generaliter, quoscunque ita notoriè excommunicationis sententiam constiterit incurrisse; ut nullà tergiversatione celari nullòque Juris suffragio excusari possint: cujus tanquam posterioris Concilii decretum Constantiensis prævalere, *cit. DD. suadent arg. l. Sed & posteriores 28. ff. de LL. §. c. 1. de Constitut. in 6.*

Sed meliori ratione & frequentiori suffragio Constitutione Constantiensis hodie standum, docent alii: quorum sententiam amplexi sunt Suarez *Disp. 9. f. 2. n. 5.* Henriquez *Lib. 13. cap. 5. n. 1.* Coninck *Disp. 13. dub. 2.* & Laiman, *cit. p. 2. cap. 4. n. 1.* partim; quòd Concilium Basileense tanquam acephalum ab Eugenio IV. revocatum, & Nicolai V. Apostolica auctoritate, exceptis paucis decretis, beneficiorum collationes, dispensationes & censurarum absolutiones spectantibus, confirmatum nunquam fuerit: partim verò; quòd *cit.* Constitutionem Martini V. approbavit consuetudo, quæ est optima legum interpres, *c. Cùm dilectus 8.* & si rationabilis est, legitimèque præscripta, Juri Ecclesiastico derogandi vim habet, *c. fin. de Consuet. præsertim in partibus Septentrionalibus: in quibus hæretici notorè alique excom-*

municati, exceptis duntaxat notoriis clericorum percussoribus, & dictò modò denunciatis, passim non vitantur.

64. Quamvis autem cum excommunicatis toleratis communicatio cæteris fidelibus sit permissa, ipsi tamen excommunicati etiam tolerati communioni fidelium ultro se ingerere non possunt: nisi ab iis requirantur; quia à Concilio directè nullum favorem censuratis, sed aliis duntaxat indultum, disertè expressum est *Extravag. cit. verbis, Per hoc tamen hujusmodi excommunicatos &c. non intendit in aliquo relevare, nec eis quomodolibet suffragari.*

65. Quantumvis etiam, extra relatos duos casus, cum excommunicatis cæteri fideles hodie communicare, tam in sacris quam in prophanis, liberè valeant, ad id tamen minimè tenentur: sed, si velint, à communione cum iis privatim; & si eorum excommunicatio notoria sit, publicè abstinere; ac proinde Prælati excommunicati etiam tolerati imperium recusare, à parochi censurati Missa recedere, oppositâ exceptione iudicem declinare, actorem, procuratorem, testem excommunicatum repellere sine injuria possunt. Ratio est; quia à Concilio Constantiensis nullus favor indultus non est ipsis censuratis, sed cæteris solummodo fidelibus: qui favore sibi indulto uti non coguntur, *arg. Reg. Invito 69. ff. de R. l. ne, quod concessum est ob gratiam, in eorum dispendium retorqueatur, contra Reg. Quod ob gratiam 61. in 6. Laiman. cit. cap. 4. n. 2. §. Tertium, Pirching ad hanc Rubr. n. 115.* huic suæ doctrinæ subjicientes justam exceptionem: nisi alicujus regionis consuetudo aut foedera publicæ cum ejusmodi censuratis communicationem postulerent: ex qua causa in Germania nostra hæretici à muneribus publicis, à contractibus, judiciis & similibus

libus actibus aliis excludi non possunt ab Orthodoxis: sicut contra per accidens cum excommunicato tolerato communicare alii fideles non possunt, v.g. si, eum sua evitacione emendandum, vel communicatione in contumacia confirmandum, advertant; quod tali casu eum vitari exigat lex Charitatis, *citt. Suarez Disp. 11. f. 4. n. 3.* & Coninck *dub. 3. conclus. 6.* uti etiam, si ab eo Sacramenta sacrilegè ministranda intelligant; cum, hòc casu Sacramenta ab eo peti, iis debita reverentia non permittat.

67. Non desunt tamen, & *can. Quoniam* 11. q. 3. & à Glossa in *c. Cum desideres* 15. V. *Penam*, referuntur casus & causæ, ex quibus cum excommunicatis etiam vitandis, saltem in humanis, communicatio fidelibus innocentibus jure est permittita. Et prima quidem causa est Ignorantia: quæ eos etiam in divinis cum excommunicato communicantes à culpa & poena excusat, sive ea Facti sive Juris sit; quod aliquem censurâ ligatum aut propter eam vitandum, ignorent: dummodo ignorantia crassa non sit ac supina, *c. fin. de Constit. in 6.* hæc enim cum scientiæ equiparetur, eâ laborantibus non patrocinator, *citt. Suarez Disp. 15. f. 3. n. 2.* & Laiman. *citt. Tract. 5. p. 1. cap. 4. n. 8.* & Pirrhing *n. 118.*

68. Secunda, gravis Necessitas, *c. Inter alia* 31. & *c. Si verè* 34. Nec solum à violentia aut metu injustè incusso: sed etiam ex victus, vestium, medicinæ aliorumque vitæ subsidiorum, vel ex consilii aut auxilii necessarii defectu proveniens, *can. Quoniam* *citt.* Unde istorum indigus, si aliunde deficiant, ab excommunicato etiam vitando ea petere, eique petenti subministrare licitè potest, *citt. Suarez f. 3. n. 8. Bonacina q. 2. p. 6. §. 2. à n. 57. & Palao p. 19. n. 28.*

69. Tertia, Utilitas spiritualis & tem-

poralis, tam ipsius excommunicati, quam communicantis cum eo; sic enim excommunicatò vitandò præfente, concio haberi, eive loqui licet in iis, quæ pertinent ad ejus correctionem, absolutionem & salutem animæ spirituales, *c. Cum voluntate* 54. pr. Sic creditor ab eo debitum exigere, *c. Si verè* 34. eumque convenire in judicio potest, *c. Intelleximus* 7. de *Judiciis*: licet excommunicatus creditor à debitore in judicio convento per excommunicationis exceptionem valeat repelli, *arg. c. cit.* Sic à medico vel advocato censurato medicinam vel consilium petere licet, *citt. Suarez n. 9. Bonacina à n. 9. & Laiman. p. 2. cap. 2. n. 16. & Palao n. 2.*

70. Quarta, Lex matrimonii, *can. Quoniam* *citt.* vi cujus viro excommunicato ac vitando uxor etiam non excommunicata debitum reddere, & ab illo exigere, eique in gubernatione domus, in mensa, colloquiis, & aliis obsequiis conjugali-communicare licitè potest, *c. Inter alia* *citt.* Quod etiam marito licet respectu excommunicatæ uxoris; quamvis enim *can. cit.* istius tantum expressa mentio fiat, idem tamen etiam marito permittitur, desumitur ex *c. Inter alia*, cujus textu socio contractus ante excommunicationem initi communicatio cum laico censurâ ligato indistinctè permittitur: & suadet ratio; quod in correlativis dispositum de uno, etiam de altero censeatur dispositum, quando eadem ratio est utriusque: sicut eadem est in proposito; cum animæ periculum, quod communicationis uxori permittæ ratio fuit, non majus in ista sit, quam in marito, S. Thomas 3. p. 2. art. 22. Navarrus *cap. 23. n. 26.* Covarruvias *citt. p. 1. §. 1. n. 8.* Sanchez *Lib. 9. de Matrim. disp. 14. n. 16.* qui n. 9. cum Sylvestro V. *Excommunicatio* 5. n. 4. & aliis meritò excipit casum, quò excom-

- excommunicatio lata fuisset in causa matrimonii, de cuius valore lis pender; cum enim hoc casu matrimonii usus viro & mulieri interdictus sit, ob periculum fornicationis, debiti petitio & reddito, tanquam communicatio in crimine criminoso & utriusque animæ periculosa, neutri permilla foret, c. *Inter alia cit. in fine.*
71. Quinta causa est Subjectio *can. Quoniam & c. Inter cit.* Ratione cuius parentibus suis liberi, pupilli tutoribus, servi, ancillæ, famuli, villici dominis, milites principibus & ducibus bellum gerentibus, clerici seculares Episcopo, in cuius famulatu, & Religiosi prælato vel alteri superiori suo communicare non prohibentur. Ratio secundum *can. cit.* est; ut periculum animarum & conscientiarum scrupuli evitentur: quæ cum etiam in parentibus, dominis, duce, Prælato militet, reciprocè etiam his communicationem in necessariis cum ejusmodi personis subjectis permillam, docent laudati Navarrus *n. 27.* Suarez *f. 5. n. 21.* Laiman. *n. 16.* Bonacina *n. 38.* & Palao *n. 21.* & alii merito excipientes communicationem in crimine, propter quod excommunicatio est contracta; ne iis, quibus in isto communicant, similem censuram etiam ipsi incurrant, c. *Inter cit.*
74. In utriusque sexus Regulares, etiam Novitios,
75. In FF. Tertiarios, quosdam Eremitas, Equites S. Joannis &c.
76. Si injectio illa Ecclesiastico statui injuriosa,
77. Et graviter peccaminosa:
78. Eade mandata & ratihabitione approbata sit:
79. Eandem incurrit manus injiciens in clericum defunctum,
80. Et in consentientem:
81. Si actio clericalem statum debonestet.
82. Non incurritur à clerico percussione seipsum,
83. Aut alium sine injuria, percussione,
84. Vel castro istius percussorem solum attentante,
85. Eumve percussente ad suam suorumque defensionem,
86. Vel ipsius correctionem, si eum Prælati vel Magister,
87. Vel in Minoribus constitutum pater percutiat:
88. Vel alius cum uxore, filia &c, turpia agentem.
89. A Canonis excommunicatione Papa & legatus à latere quosvis, undequaque venientes:
90. Missus legatus suos tantum subditos absolvit.
91. Percussio clerici enormis, gravis, aut levis est.
92. Episcopus absolvit subditos reos percussione levis,
93. Et cujusvis occulte, nec deducta ad forum contentiosum:
94. Uti & impuberes, feminas,
95. Et alios ab itinere Romano legitime impeditos:
96. Osiarios & similes, reos percussione non enormis.
97. De Absolutione Regularium.

Lata est

ARTICULUS V.

De Excommunicatione Canonis.

SUMMARIUM.

72. Hanc incurrit manus injicientes in clericos quoscumque,
73. Jure specialiter non exceptos